

הקדמה ללימוד הפנימיות (4)

מכאן נובע שורש ההסתר שאנו מרגישים בעולמנו זה :

ככל שהעולמות העליונים משתלשלים ויורדים עד המציאות הגשמית, ומתרחקים משורשם – הבורא ית', כך מתמעטת והולכת הפנימיות של הרצון, ההשתוקקות לנתינה והשפעה, ומתגברת החיצוניות של הרצון – רצון לקבל הנאה ותענוג גרידא, כדי לספק את מאווי הנפש.

נכמובן, ירידת העולמות אינה במקום, אלא בערכם ותוכנם. כי העולמות הרוחניים נמצאים למעשה בנפש האדם, הנמשכת מאין סוף ב"ה, ועוברת דרך כל המצבים הרוחניים המכונים עולמות מעילא לתתא, ונרשמת מכולם, עד שמגיעה למצב המכונה עולם הזה שהוא רצון לקבל עמ"נ לקבל, וכל רשימותיה מכל העולמות נעלמות ונסתרות מן האדם. אבל ע"י עמל האדם בתורה ומצוות, מתגלות רשימות אלו ומאירות לאדם, ודוחפות אותו לא-ל חי, להתחבר עמו ולהדבק בו. וכן להפך, הרשימה של המצב התחתון ביותר דקדושה מאירה לאדם, וגורמת לו יסורים וריקנות בכל הענינים הגשמיים, עד שאינו יכול למצוא בהם סיפוק, וכל זאת כדי שיהיה מוכרח למצוא את מטרתו האמיתית - גילוי הנשמה האלוקית שבו על כל מדרגותיה, וכל זאת ע"י העבודה בתורה ומצוות בב' חלקיהם, הנגלה והנסתר.

ולמעשה, כללות התורה מכילה כלים ואורות, דהיינו התיקונים שיעשה האדם כדי לזכות לאור האלוקות. וגם נפש האדם מכילה כלים ואורות ממה שעברה, ונמצא שע"י שנדבק האדם בכלים ואורות של התורה המתאימים לכלים ואורות אשר נמצאים בנפשו, אזי נעשית התאמה ודביקות, ומאירה התורה בנפש האדם, ומצא מין את מינו. וזהו שאומר הזה"ק "ישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא". כי קוב"ה הוא כללות האורות הגנוזים בתורה הק' ובנפש האדם, ומעבר לזה יש את התפרטות האורות והכלים כפי שרשומים במצוות התורה ובנפש האדם].

ולכן, במהלך שמעילא לתתא, אף שהרצון לקבל שבנברא הולך ומתפתח באופן הדרגתי – מדומם, לצומח, לחי ולמדבר, כל זה הוא רק לגבי החיצוניות של הרצון, דהיינו צורת הרצון לקבל. אבל הפנימיות של הרצון, שהיא צורת הרצון להשפיע, הולכת ומתמעטת ביחס הפוך – ממדבר (עולם האצילות), לחי (עולם הבריאה), לצומח (עולם היצירה) ולדומם (עולם העשיה). וככל שמתמעטת הפנימיות של הרצון, כך הולך ומתמעט האור, כי אינו יכול להתלבש בכלי שמהותו הפכית ממנו.

יש להבין: מדוע המדבר מיוחס לעולם האצילות והדומם לעולם העשיה? הלא במדבר יש את הרצון לקבל הגדול ביותר, ובדומם יש את הרצון לקבל הקטן ביותר, א"כ היה מתאים שבעולם העליון בחשיבותו יהיה את הרצון לקבל הקטן ביותר, ובעולם התחתון בחשיבותו יהיה את הרצון לקבל הגדול ביותר? ויש לבאר, שזהו מצד הקדושה שבהם, דבאצילות כח הקדושה הגדול ביותר, ואילו בעשיה כח הקדושה הקטן ביותר, ומצד זה נק' דומם. ועוד: כיון שבמצב זה דעשיה הרצון לקבל שולט ביותר, אזי האדם משים עצמו כדומם כלפי העליון, ואומר: אני רוצה שהעליון (הקב"ה או הרב שלי) יחליט עבורי הכל, ואני עצמי איני ראוי להחליט, שכן כל החלטותי הן רק ע"פ הרצון לקבל. וזה בחי' עיבור, דעובר ירך אמו, בטל כלפי

אמו, ונעשה כדומם כלפיה, כמ"ש (תהילים קלא ב): "אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי".

ובעולם הזה, כשהרצון לקבל הנאה ותענוג לתועלת עצמית כבר מפותח במלוא עוצמתו, האדם אינו נחשב אפילו לבחינת דומם ביחס לקדושה. האור האלוקי נעלם מן האדם לחלוטין, עד שהנברא עצמו כבר אינו יודע את שורש השתוקקותו, שהוא הבורא יתברך. הוא אינו מפסיק לרצות ולשאוף לכל תענוגי העולם הזה ותאוותיו, קנאה תאוה וכבוד, אבל הרצון דקדושה נעלם ממנו. סיבת הדבר אמרו חז"ל: כיון שעין רואה ולב חומד, ומכיון שהעין רואה רק את התענוגים הגשמיים, לכן הלב חומד רק אותם. אבל את האלוקות המחיה ומנשימה את כל הבריאה אין העין רואה, מטעם שהאדם מצוי בהפכיות מן הבורא, וממילא אין הלב חומד.

[אמנם אפילו במדרגת העוה"ז יש להבחין ענפים מהשתלשלות הדצח"מ: א) אדם שרוצה לקבל הנאה ותענוג רק ממנוחה, זהו בחי' דומם, דרצונו אפסי. ב) אדם שרוצה לקבל הנאה ותענוג מתאוות בהמיות נחשב כבר לצומח, דיש בו יותר רצון ותנועה. ג) אדם שרוצה לקבל הנאה ותענוג מתאוות אנושיות כגון כבוד ושליטה על אחרים, נחשב כבר לחי, מחמת שרצונו גדול יותר. ד) אדם שרוצה לקבל הנאה ותענוג ממושכלות, נחשב כבר מדבר. ה) אדם שרוצה לקבל הנאה ותענוג מאור ה', בבחי' "צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי", נחשב כבר בחי' עליונה אפילו מעל המדבר, בחי' ישראל כנ"ל.

ובעצם כל ה' הבחינות הללו נמצאות בכל אדם, ולפי המצב והענין משמש האדם בכל פעם בסוג אחר של תאוה המצויה בו. ולמעשה זהו סדר גידול טבעי של כל אדם, בתחילה התינוק אינו רוצה דבר מלבד שינה ואוכל, אח"כ כאשר גדל מתפתח יותר לתאוות בהמיות, ואח"כ לתאוות של כבוד ושליטה, ובאם הוא זוכה, כאשר גדל יותר מתפתחת אצלו תאוה למושכלות. ובאם יש לו זכיה נדירה אזי מתפתחת אצלו תאוה לאלקים, ולזה צריך ממש חינוך מיוחד. ולזה מיועד ענין פנימיות התורה, להצמיח את האדם למימי אור השי"ת].

בעולם הזה האדם נמצא בתחתית הסולם, ועליו לטפס מלמטה למעלה, דרך כל המדרגות של העולמות העליונים, ולטהר את רצונותיו מדרגה אחר מדרגה. בתחילה מטהר את הרצון לקבל בדרגת הדומם, והופכו לרצון להשפיע, וכנגדו זוכה לקבל את אור הנפש (עולם העשיה), לאחר מכן מטהר את הרצון לקבל בדרגת צומח, והופכו לרצון להשפיע, וכנגדו זוכה לקבל את אור הרוח (עולם היצירה), לאחר מכן מטהר את הרצון לקבל בדרגת חי, והופכו לרצון להשפיע, וכנגדו זוכה לקבל את אור הנשמה (עולם הבריאה), וכשמטהר את הרצון לקבל בדרגת המדבר והופכו לרצון להשפיע זוכה לאור החיה (עולם האצילות) - כמבואר כל זה בהרחבה בהקדמת בעל הסולם לספר הזהר (אותיות מג-נד).

עתה מבינים אנו, כי בכל אותם עולמות עליונים וסדרי השתלשלות המתבארים בפנימיות התורה, ישנה משמעות גדולה ביותר עבור האדם הקטן אשר בעולם הזה. כי מעולמות אלו ומדרגותיהם משתלשלים כל המצבים רוחניים וסדרי העבודה של האדם בדרך עלייתו ממטה למעלה, אל הדביקות בבורא ית'.

בנוסף, העולמות העליונים אף מסייעים ומשמשים לאדם בדרכי עלייתו, וז"ל בעל הסולם (שם):

**"...כעין שבארנו בדצח"מ הגשמיים שבעוה"ז... שג' הבחינות דומם צומח
חי לא יצאו בשביל עצמם, אלא רק שתוכל הבחי"ד להתפתח ולהתעלות על
ידיהן, שהיא מין האדם, וע"כ אין תפקידן אלא לשמש את האדם ולהועילו -
כן הוא בכל העולמות הרוחניים, אשר הג' בחינות דומם צומח וחי אשר שם,
לא יצאו שם, אלא כדי לשמש ולהועיל את בחינת המדבר אשר שם, שהיא
נשמת האדם. ע"כ נבחן, שכולם מלבישים על נשמת האדם, שפירושו -
לתועלתו".**

נמצא, שבזה השכלנו השכלה גדולה מהי תועלת לימודי הפנימיות עבור האדם.
שהנה לימודי הנגלה תועלתם ברורה, באשר מקרבים את האדם לקיום המצוות
באופן הנכון, אבל לשם מה לו לאדם ללמוד אודות העולמות העליונים, ומה תועלת
יש לו מכך בחיי היום יום? אלא, שכל סדרי העולמות הללו מעילא לתתא הם סדרי
עבודת האדם, וכאשר לומדם: (א) מבין בכללות את המטרות שאותן עליו להשיג. (ב)
מבין בפרטות איך סדר העבודה מתתא לעילא, ובמה עליו לשים כל מאמציו
ומסירות נפשו בחיי היום יום. והנה האדם מתחיל לתרגל את הסדרים הללו בחייו
לגבי התענוגים הגשמיים, לצמצם את קבלתו, ולפתח את האמונה בבורא עולם,
ובעקבותיה את הרצון להשפיע והנתינה, דהיינו להתרגל לתת את התענוגים
הגשמיים לאחרים. (ג) עוד יש להוסיף מאמר רבנו בעה"ס (סוף הקדמה לתע"ס),
שאם אדם עוסק ולומד אודות אורות אלקיים שיש להם שייכות לנשמתו בפרטות,
אזי הם מאירים לו ודוחפים אותו לעשות את המאמצים הנדרשים ללכת נגד הרצון
לקבל שלו.

ויש לחלק בין ב' שאלות: (א) מדוע צריך האדם את העולמות העליונים? (ב) מדוע
צריך האדם ללמוד לימודי העולמות העליונים? והנה על השאלה הב' ענינו כאן,
והתשובה לשאלה הא' היא, דהנה כבר אמרנו שהעולמות העליונים נמצאים בנפש
האדם, ומכילים הם מדרגות נפלאות ועצומות של אור השי"ת, וזהו כל השכר
המקווה לנו בני האדם, להשיג את הכרת הבורא הזו, שהיא זו אשר ממלאת את
נפשנו בתענוג עצום אין קץ. וברור שלצורך המטרה העליונה הזו היה כדאי לו יתברך
לברוא את כל העולמות העליונים והתחתונים יחד.